

УДК 005.591.6.336

Лизунова О.М.*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
Індустріального інституту
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна***Тур Н.В.***студентка Індустріального інституту
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна***Рябчикова Д.А.***студентка Індустріального інституту
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»,
м. Покровськ, Україна*

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

INNOVATIONAL ACTIVITY IN A BANKING SECTOR IN UKRAINE

АНОТАЦІЯ

У статті розглянуто проблеми ефективного управління інноваційною діяльністю банківського сектору. Виявлено вплив інновацій на результативність роботи. Проаналізовано взаємозв'язок інноваційних розробок та ефективності діяльності банківських установ. Досліджено стан інноваційної активності в Україні. Ефективність діяльності банківського сектору залежить від обґрунтованості інноваційних стратегій, масштабів, розвитку і впровадження інновацій. Формування і розширення механізму управління інноваційною діяльністю є необхідною умовою реалізації інноваційної стратегії розвитку та економічного зростання банку. Управління інноваціями орієнтоване не тільки на прибуток, а й на розвиток інтелектуального потенціалу, максимальне використання досягнень науково-технічного прогресу, охорону довкілля та інші пріоритети. Стаття містить пропозиції щодо вдосконалення інноваційного стратегічного курсу банківських установ.

Ключові слова: банківська діяльність, банківська система, інновації, технологічні процеси, банківські послуги, інноваційна активність, результативність діяльності, ефективність інновацій, управління інноваціями.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены проблемы эффективного управления инновационной деятельностью банковского сектора. Выявлено влияние инноваций на результативность работы. Проанализирована взаимосвязь инновационных разработок и эффективности деятельности банковских учреждений. Исследовано состояние инновационной активности в Украине. Эффективность деятельности банковского сектора зависит от обоснованности инновационных стратегий, масштабов, развития и инноваций. Формирование и расширение механизма управления инновационной деятельностью является необходимым условием реализации инновационной стратегии развития и экономического роста банка. Управление инновациями ориентировано не только на получение прибыли, но и на развитие интеллектуального потенциала, максимальное использование достижений научно-технического прогресса, охрану окружающей среды и другие приоритеты. Статья содержит предложения по совершенствованию инновационного стратегического курса банковских учреждений.

Ключевые слова: банковская деятельность, банковская система, инновации, технологические процессы, банковские услуги, инновационная активность, результативность деятельности, эффективность инноваций, управление инновациями.

ANNOTATION

The article discusses the problems of efficient management of bank sector. The paper identified the impact of innovation on

performance. Analyzed the relationship of innovation development and the effectiveness of the banking institution. Investigated the state of innovation activity in Ukraine. The efficiency of the bank sector depends on the validity of innovative strategies, scope, development and innovation. The formation and expansion mechanism of management of innovative activity is a necessary condition for the realization of innovative strategy of development and economic growth. Company management is focused not only on profit but also on the development of intellectual potential, maximum use of achievements of scientific and technological progress, environmental protection and other priorities. The article contains proposals for improving innovation strategic course of the banking institution.

Keywords: banking activity, banking system, innovations, technological processes, banking services, innovative activity, efficiency of activity, efficiency, innovation management.

Постановка проблеми. У будь-якій державі незалежно від економічної системи та способу організації суспільних відносин банківська система відіграє ключову роль. Недарма банківську систему часто порівнюють із кровоносною системою держави, адже саме вона забезпечує економіку необхідним обсягом фінансових ресурсів, сприяє вільному руху капіталу, розрахункам суб'єктів господарювання, кредитуванню економіки, а також виконанню цілої низки інших функцій і завдань. Без розвинутої банківської системи неможливо навіть уявити економіку держави.

Сьогодні банківська система України – це один із найбільш розвинутих елементів господарського механізму, що визначається ключовою роллю банків. Саме банки відіграють основну роль у створенні оптимального середовища для мобілізації й вільного переливу капіталів, нагромадження коштів для структурної перебудови економіки, приватизації та розвитку підприємництва [1, с. 40]. Інноваційний потенціал залежить від рівня розвитку інформаційної сфери й впровадження в інноваційну практику інформаційних технологій. Усе це зумовлює необхідність розгляду та аналізу теоретичних

та практичних аспектів управління інноваційною спрямованістю банківського сектору.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню та дослідженню особливостей розвитку банківської системи України присвячено роботи багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців: О. Барановського, О. Вовчак, А. Вожжова, В. Геєця, О. Дзюблюка, І. Д'яконова, О. Колодізева, Ю. Колобова, В. Кравець. Дослідженням проблем розвитку та питаннями управління підприємствами присвячено праці А. Акмаєва, І. Александрова, А. Бардася, О. Белозерцева, А. Кабанова, А. Мазура, В. Нейенбурга, І. Павленко, Г. Пилипенко, Л. Рассуждай, Т. Решетілової, В. Саллі, Л. Стариченка, В. Точиліна, О. Трифонові, М. Чумаченка та ін. Аналіз праць наведених економістів дає можливість зробити висновок, що інновація та інноваційні процеси стають основним джерелом підвищення ефективності діяльності банківських установ.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Протягом останніх років спостерігається посилення теоретичних і практичних досліджень щодо підвищення ефективності процесу управління. Це підтверджує високу актуальність наведеної проблеми та відсутність єдиного підходу до її вирішення. Саме це спонукає провести розгляд питань інноваційної спрямованості управління, проаналізувати та запропонувати ефективний механізм інноваційного розвитку.

Основними завданнями дослідження є виявлення основних теоретичних та методологічних аспектів щодо особливостей інноваційної діяльності в банківському секторі України на сучасному етапі, а також створення мотиваційного механізму активізації інноваційної діяльності.

Мета статті полягає у розробленні рекомендацій щодо вдосконалення управління інноваційними процесами банківських установ на основі дослідження статистичних даних інноваційної діяльності банківського сектору України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Банківська система України розвивається досить динамічно. Сьогодні перед банками стоїть питання, які саме інновації оцінять клієнти, адже витратити гроші на технології, які не принесуть користі, вони не можуть. Поточний клімат вимагає більш зосереджених втручань й удосконалень. У банках на розвинених ринках організовані цілі служби та департаменти, які піклуються про досвід клієнта, створюючи і програмуючи його. Ці підрозділи визначають, що повинен відчувати клієнт у банку під час взаємодії з кожним каналом обслуговування, який повинен бути сценарій обслуговування, і підпорядковують розроблення продуктів і процедур цього. Якщо банк збирається піти шляхом упровадження інноваційних технологій, його команді необхідно враховувати масу чинників, щоб нововведення були оцінені клієнтами. Тобто дуже важливо підкреслити, що

інновації повинні вписуватися або впливати зі стратегії банку (йти в ногу з новим просунутим споживачем, поліпшувати сервіс, позиціонувати банк як найпередовіший). У банку має бути достатньо фахівців, які можуть працювати з інноваціями правильно [2, с. 97].

З 2007 р. в Україні для вдосконалення ініціюється перехід до моделі дворівневої банківської системи Німеччини. Фахівці вважають, що перехід до німецької моделі є якісно новим підходом до розвитку національної банківської системи, яка повинна посилити процес стимулювання розвитку економіки, викликати довіру населення і бути конкурентоспроможною на зовнішніх ринках.

Банківська діяльність усе більшою мірою буде ґрунтуватися на принципах відкритості, прозорості, рівності та неупередженості, відповідальності перед клієнтом. Усі банки, які ефективно працюють, незалежно від розміру матимуть рівні шанси на конкурентному ринку, знайдуть свою нішу, свого клієнта. Перехід до німецької моделі дасть змогу вітчизняним банкам підвищити свій рівень захисту від кризових явищ. Але виконання банківською системою нових завдань можливо тільки у разі:

- забезпечення сталого розвитку економіки;
- усунення диспропорцій у структурі і темпах розвитку економіки та банківської системи;
- збалансованої політики;
- зниження податкового тиску;
- комплексного розвитку законодавства на Базельських принципах;
- безперервного та ефективного функціонування платіжної системи;
- впровадження Національної системи електронних платежів;
- наявності достатньої кількості кадрів на рівні вищої управлінської та середньої менеджерських ланок.

Вирішення цих завдань вимагає від банку конкурентоспроможності та інноваційної орієнтованості всіх фінансово-кредитних організацій, що входять до його складу. Аналітичні роботи підтверджують, що саме конкурентоспроможність банку та ефективність його діяльності на ринку банківських послуг безпосередньо залежить від запровадження нововведень, представлених новими банківськими продуктами і технологічними процесами.

Клієнтами банків є більше 74% українців, ще 10% користуються послугами здійснення платежів, грошових переказів, а також споживчими кредитами в небанківських установах. Найбільшим попитом із боку клієнтів банків користуються такі послуги, як комунальні платежі і пластикові картки. Ними користувалися 73% і 33% респондентів відповідно. Поточним рахунком без пластикової карти користуються 11% опитаних, обміном валют – 10%, а отриманням кредитів на побутову техніку – 9%. Практично всі власники пластикових карт використовують їх для зняття готівки в банкоматах

(92%). Через касу банку знімають готівку 29% власників карток. Водночас 36% респондентів не користуються пластиковими картами для оплати товарів і послуг, оскільки вважають за краще розплачуватися готівкою. А 24% серед опитаних українців вважають, що їх картки не можна використовувати для розрахунку в торговельних мережах. Основною причиною того, що карти мало використовуються для оплати товарів і послуг, експерти називають низький рівень обізнаності користувачів про можливості пластикової карти. Можна сказати, що вже давно наявна система використання готівки не завжди влаштовувала споживача. Відомо, що використання готівки, тобто грошей, представлених в матеріальному вигляді (паперові, монети), завжди стримувало розвиток економіки, тому що готівка була просто незручна і громіздка в обігу, особливо під час платежів на великі відстані.

Створення «віртуальної» економіки стало справжнім проривом до нових можливостей у сфері підприємництва. Все більше і більше підприємств і фірм стало використовувати доступ в глобальну мережу для ведення своїх операцій за розрахунками, рекламування продукції, проведення маркетингових досліджень і навіть для відкриття віртуальних магазинів. Не минули всі ці нововведення й банківську сферу. Однією з характеристик банківських інновацій є впровадження системи безготівкових розрахунків. Важливо підкреслити думку С.К. Семенова: «...повний розквіт безготівкових розрахунків почався з утворенням і подальшим розвитком банків і безготівкових платіжних засобів, які в даний час майже витіснили готівку в розвинених країнах і практично повністю обслуговують господарство» [3, с. 234]. Безготівкові розрахунки – це грошові розрахунки, які здійснюються шляхом записів по рахунках платників і одержувачів коштів або взаємозаліку вимог, тобто без використання готівкових коштів. Головною ідеєю впровадження безготівкових розрахунків у банківську сферу є ліквідація готівки, що дасть змогу без жодних проблем здійснювати покупку/продаж товарів або послуг у повсякденному житті без обмежень. Це спростить завдання не тільки споживачам, а й банкам. Безготівковий обіг спрямовано на прискорення обороту грошових коштів і зниження витрати обігу.

Слід зазначити, що в банківській сфері досить популярно використання альтернативних термінів щодо надання електронних послуг: Homo Banking, E-banking, Internet-banking, PC-banking, Online Banking і т. д. Узагальнюючим у цьому випадку поняттям є home banking, хоча доступ до банківських послуг не з дому, а, наприклад, з офісу або готелю важко назвати «домашнім». Віддалений банкінг має чотири різновиди по способах зв'язку: телебанкінг (телефонний зв'язок); РС-банкінг (ПК і модемний зв'язок); відеобан-

кінг (телевізійний зв'язок); Інтернет-банкінг, або online-banking (Internet-зв'язок). В іноземній літературі замість Інтернет-банкінгу частіше вживається термін «онлайн-банкінг», що підкреслює можливість доступу клієнта до банківських послуг у реальному часі. На Заході онлайн-банкінг надає такі можливості: оплата рахунків у реальному часі; кредитування; управління грошовими коштами; розрахунки з Інтернет-порталами [4, с. 56]. Окрім послуг управління рахунком, Інтернет дає можливість отримувати високоякісну аналітичну інформацію у вигляді графіків, курсів, звітів, новин. Вибір такої інформації клієнт із легкістю може здійснювати самостійно. Для тих, хто не має часу або бажання особисто заходити на сайт банку і шукати необхідну інформацію, банк може надавати послугу e-mail розсилки, тобто відсилати клієнту електронною поштою всю необхідну інформацію. Крім того, банк може спростити процедуру подачі різних документів у банк шляхом прикріплення до сайту всіляких заявок, доручень, договорів у текстовому форматі [5, с. 130].

Компанія Gemius [7] опублікувала результати дослідження затребуваності банківських послуг серед українських Інтернет-користувачів. Згідно з отриманими даними, три з чотирьох відвідувачів, які використовують банківські послуги, користуються пластиковими картами, а кожен другий здійснює покупки і платежі за допомогою онлайн-банкінгу. За рівнем довіри до банківських послуг лідирують кредитування та депозитні вклади.

З рис. 1 випливає, що найбільше довірою українців користуються такі банківські послуги, як видача та обслуговування пластикових карт, прийом і оплата платежів, Інтернет-банкінг. А депозитам і послугам кредитування користувачі схильні не довіряти.

У кожного клієнта є своя низка переваг, на які він орієнтується під час вибору банківських послуг: популярність, термін існування і надійність банку, культура обслуговування, територіальна близькість, широка реклама діяльності банку і мережа банкоматів, наявність мобільного та Інтернет-банкінгу.

Одним з інструментів, який підвищує конкурентоспроможність та сприяє посиленню позиції на ринку, є стимулювання інвестицій. Попит на інноваційні розробки збільшується. Різноманітні інновації стають основою інноваційних стратегій, дають змогу банкам здійснити прориви у розвитку визначеної ринкової ніші. Досвід розвинутих країн показує, що інновація – шлях найбільш перспективний як для окремих господарюючих суб'єктів, так і для економіки країни у цілому. Сьогодні українські банки перейшли на міжнародні стандарти ведення обліку та звітності, проте робота у цьому напрямі не закінчилася. Застосування сучасних норм бухгалтерського обліку і складання балансів, а також регулярна публікація

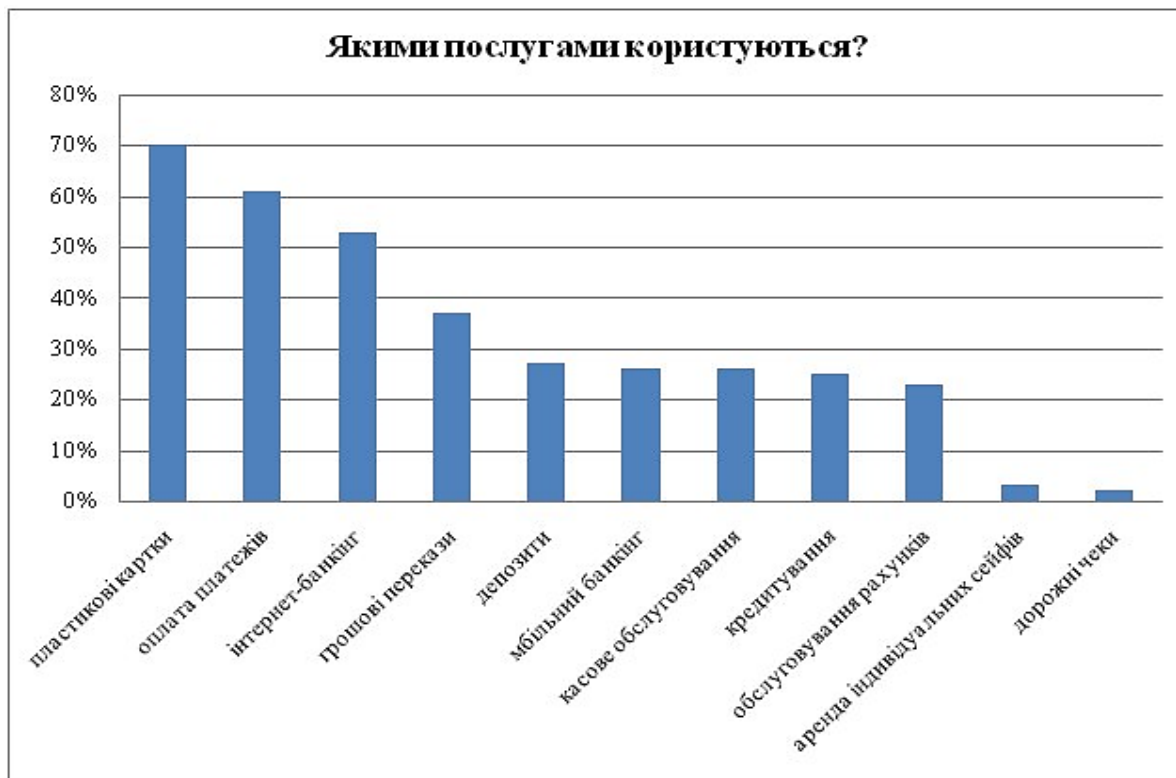

Рис. 1. Результати дослідження затребуваності банківських послуг серед українських Інтернет-користувачів

балансів, звітів про прибутки і збитки будуть сприяти великій прозорості діяльності банківської системи і поступово збільшать довіру клієнтів до банків [6, с. 130].

Економічний розвиток банківського сектору залежить від багатьох чинників. Створення ефективного інноваційного управління має стати основним аспектом діяльності.

Висновки. Банківський сектор є сектором, який найшвидше розвивається, особливо у сфері інновацій. Реформування банківської системи України сьогодні дало відчутні результати для національної економіки і перебудови суспільства. Водночас узгодженої взаємодії всіх галузей економіки можна досягти лише за умови економічного зростання. Тоді й банки зможуть ефективно виконувати свої завдання.

Спектр банківських послуг досить широкий, що дає змогу задовольнити запити будь-якого клієнта. Незважаючи на деякі проблеми, відзначені клієнтами, популярність послуг зростає передусім за рахунок зручності їх використання та постійного оновлення. Таким чином, поступово реалізується ідея перетворення будь-якого комерційного банку у фінансовий супермаркет, де клієнт може придбати необхідний пакет послуг, не вдаючись до складних маніпуляцій із роздільним використанням власних фінансових ресурсів. Час невеликих спеціалізованих банків проходить. І в сучасних умовах, коли стандартним набором послуг можна здивувати досвідченого споживача, виникає потреба у створенні нових, специфіч-

них, індивідуальних банківських продуктів, упровадження яких знаменує перехід на новий щабель розвитку ринку фінансових послуг у цілому. Обов'язково слід зазначити, що будь-яка нова технологія потребує часу на впровадження. У відділеннях – це рік-два, щоб звик і банк, і клієнт, щоб інновації стали частиною процесу обслуговування клієнта.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Андрушків Т.С. Банки як суб'єкти фінансових ринків України: роль і перспективи / Т.С. Андрушків // Банківська справа. – 2012. – 498 с.
2. Бойченко О.К., Паламарчук В.О. Банківська діяльність за умов перехідної економіки: економіко-правові аспекти / О.К. Бойченко, В.О. Паламарчук // Фінанси України. – 2010. – 322 с.
3. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності: [навч. посіб.] / О.С. Любунь, В.С. Любунь, І.В. Іванець. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 351 с.
4. Міщенко В.І., Кротюк В.Л. Центральні банки: організаційно-правові засади / В.І. Міщенко, В.Л. Кротюк. – К.: Знання КОО, 2004. – 372 с.
5. Семко Т.В. Гроші та кредит у схемах та таблицях: [навч. посіб.] / Т.В. Семко, М.В. Руденко. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 158 с.
6. Прозоров Ю. Концентрація банківської системи України: подальші перспективи / Ю. Прозоров // Вісник Національного банку України. – 2003. – № 1. – 215 с.
7. Gemius Global [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gemius.com.ua/domashnjaja-stranica.html>.